

هو العليم

ترجمه و شرح

حلقه ثالثه

از

«دروس في علم الاصول»

جلد اول

شهيد آية الله العظمى سيد محمد باقر صدر رحمته الله

آية الله

شيخ محمد مسعود عباسي زنجاني

سرشناسه : عباسی زنجانی، محمد مسعود، ۱۳۵۰ -
عنوان قراردادی: دروس فی علم الاصول. فارسی - عربی. برگزیده. شرح
عنوان و نام پدیدآور: ترجمه و شرح حلقه ثالثه از کتاب «دروس فی علم الاصول» / سید محمد باقر صدر؛ مترجم و شارح محمد مسعود
عباسی زنجانی.

مشخصات نشر: قم : دارالعلم، ۱۳۹۵ - شابک : 978-964-204-317-0 ج ۱ : 978-964-204-318-7
مشخصات ظاهری : ج.

وضعیت فهرست نویسی : فیا
پادداشت : کتاب حاضر ترجمه و شرح «الحلقه الثالثه» از کتاب «دروس فی علم الاصول» تألیف محمد باقر صدر است.

موضوع : اصول فقه شیعه
موضوع : * Islamic law, Shiites -- Interpretation and construction

شناسه افزوده : صدر، محمد باقر، ۱۹۳۱-۱۹۷۹ م. : دروس فی علم الاصول. برگزیده. شرح
رده بندی کنگره : ۱۳۹۵ ۴۰۴۲۳۷ ص/۴۵۹/۸ BP

رده بندی دیوبی : ۲۹۷/۳۱۲

شماره کتابشناسی ملی: ۴۵۳۸۵۹۵ تاریخ درخواست : ۱۳۹۵/۱۰/۰۹
کد پیگیری : ۴۵۳۵۷۹۶

موسسه انتشارات دارالعلم

ترجمه و شرح حلقه ثالثه دروس فی علم الاصول جلد اول

تألیف: سید محمد باقر صدر

مترجم و شارح: محمد مسعود عباسی زنجانی

ناشر / انتشارات دارالعلم

تعداد / ۵۰۰ جلد

قیمت / ۲۷۰۰ تومان

نوبت چاپ / اول زمستان ۱۳۹۵

قطع و صفحه / وزیری ۶۰ صفحه

دفتر مرکزی / قم خیابان معلم، میدان روح الله نعل کوجه ۱۹ پلاک ۱۰

تلفن / ۹ - ۳۷۷۴۴۲۹۸ فکس / ۳۷۷۴۱۷۹۸، تلفن امار / ۳۷۹۱۰۱۷۷

قم / خیابان معلم، مجتمع ناشران، طبقه همکف، واحد ۷ - ۳۷۸۴۲۳۸۶

دفتر تهران / خیابان انقلاب، ۱۲ فروردین، ساختمان تپه سبز، تهران

طبقه همکف شماره ۱۸ / ۱۶ تلفن: ۶۶۹۷۳۸۰۹ - ۶۶۵۴۰۵ - ۶۶۵۴۰۵

چاپ: شرکت چاپ احسان قم

حق چاپ محفوظ و مخصوص ناشر است

فروش اینترنتی:

www.darolelm.com

شابک ۷-۳۱۸-۲۰۴-۹۷۸-۹۶۴ دوره ۰-۳۱۷-۲۰۴-۹۷۸-۹۶۴

فهرست نموداری جلد اول حلقه ثالثه

۱. تعریف علم اصول ص ۱۵ ۲. موضوع علم اصول ص ۲۴ ۳. حکم شرعی و تقسیمات آن ص ۲۹ تقسیم یکم حکم تکلیفی ص ۲۹ تقسیم دوم حکم واقعی ص ۲۸ تقسیمات مباحث کتاب ص ۷۶	مباحث مقدماتی
۱. حجیت قطع ص ۷۷ حجیت قطع غیر مصیبه و حکم تجزی ص ۹۳ علم اجمالی ص ۸۶	عناصر مشترک در فرآیند استنباط
۱. تأسیس اصل هنگام شک در حجیت ص ۱۰۰ ۲. مثبتات دلیل حجیت ص ۱۰۴ ۳. تبعیت دلالت التزامی از دلالت مطابقی ص ۱۱۲ ۴. عدم تبعیت مدلول تضمینی از مدلول مطابقی ص ۱۱۳ ۵. ایفای نقش قطع طریقی و موضوعی توسط دلیل ص ۱۱۷ ۶. اثبات اماره برای جواز استناد ص ۱۲۴ ۷. ابطال طریقت دلیل ص ۱۲۶ ۸. تقسیم بحث در ادله محوره ص ۱۲۸	مبایط عمومی بحث
۱. ادله محوره ص ۱۰۰ ۲. ادله محوره ص ۱۰۰ ۳. ادله محوره ص ۱۰۰ ۴. ادله محوره ص ۱۰۰ ۵. ادله محوره ص ۱۰۰ ۶. ادله محوره ص ۱۰۰ ۷. ادله محوره ص ۱۰۰ ۸. ادله محوره ص ۱۰۰ ۹. ادله محوره ص ۱۰۰ ۱۰. ادله محوره ص ۱۰۰ ۱۱. ادله محوره ص ۱۰۰ ۱۲. ادله محوره ص ۱۰۰ ۱۳. ادله محوره ص ۱۰۰ ۱۴. ادله محوره ص ۱۰۰ ۱۵. ادله محوره ص ۱۰۰ ۱۶. ادله محوره ص ۱۰۰ ۱۷. ادله محوره ص ۱۰۰ ۱۸. ادله محوره ص ۱۰۰ ۱۹. ادله محوره ص ۱۰۰ ۲۰. ادله محوره ص ۱۰۰ ۲۱. ادله محوره ص ۱۰۰ ۲۲. ادله محوره ص ۱۰۰ ۲۳. ادله محوره ص ۱۰۰ ۲۴. ادله محوره ص ۱۰۰ ۲۵. ادله محوره ص ۱۰۰ ۲۶. ادله محوره ص ۱۰۰ ۲۷. ادله محوره ص ۱۰۰ ۲۸. ادله محوره ص ۱۰۰ ۲۹. ادله محوره ص ۱۰۰ ۳۰. ادله محوره ص ۱۰۰ ۳۱. ادله محوره ص ۱۰۰ ۳۲. ادله محوره ص ۱۰۰ ۳۳. ادله محوره ص ۱۰۰ ۳۴. ادله محوره ص ۱۰۰ ۳۵. ادله محوره ص ۱۰۰ ۳۶. ادله محوره ص ۱۰۰ ۳۷. ادله محوره ص ۱۰۰ ۳۸. ادله محوره ص ۱۰۰ ۳۹. ادله محوره ص ۱۰۰ ۴۰. ادله محوره ص ۱۰۰ ۴۱. ادله محوره ص ۱۰۰ ۴۲. ادله محوره ص ۱۰۰ ۴۳. ادله محوره ص ۱۰۰ ۴۴. ادله محوره ص ۱۰۰ ۴۵. ادله محوره ص ۱۰۰ ۴۶. ادله محوره ص ۱۰۰ ۴۷. ادله محوره ص ۱۰۰ ۴۸. ادله محوره ص ۱۰۰ ۴۹. ادله محوره ص ۱۰۰ ۵۰. ادله محوره ص ۱۰۰ ۵۱. ادله محوره ص ۱۰۰ ۵۲. ادله محوره ص ۱۰۰ ۵۳. ادله محوره ص ۱۰۰ ۵۴. ادله محوره ص ۱۰۰ ۵۵. ادله محوره ص ۱۰۰ ۵۶. ادله محوره ص ۱۰۰ ۵۷. ادله محوره ص ۱۰۰ ۵۸. ادله محوره ص ۱۰۰ ۵۹. ادله محوره ص ۱۰۰ ۶۰. ادله محوره ص ۱۰۰ ۶۱. ادله محوره ص ۱۰۰ ۶۲. ادله محوره ص ۱۰۰ ۶۳. ادله محوره ص ۱۰۰ ۶۴. ادله محوره ص ۱۰۰ ۶۵. ادله محوره ص ۱۰۰ ۶۶. ادله محوره ص ۱۰۰ ۶۷. ادله محوره ص ۱۰۰ ۶۸. ادله محوره ص ۱۰۰ ۶۹. ادله محوره ص ۱۰۰ ۷۰. ادله محوره ص ۱۰۰ ۷۱. ادله محوره ص ۱۰۰ ۷۲. ادله محوره ص ۱۰۰ ۷۳. ادله محوره ص ۱۰۰ ۷۴. ادله محوره ص ۱۰۰ ۷۵. ادله محوره ص ۱۰۰ ۷۶. ادله محوره ص ۱۰۰ ۷۷. ادله محوره ص ۱۰۰ ۷۸. ادله محوره ص ۱۰۰ ۷۹. ادله محوره ص ۱۰۰ ۸۰. ادله محوره ص ۱۰۰ ۸۱. ادله محوره ص ۱۰۰ ۸۲. ادله محوره ص ۱۰۰ ۸۳. ادله محوره ص ۱۰۰ ۸۴. ادله محوره ص ۱۰۰ ۸۵. ادله محوره ص ۱۰۰ ۸۶. ادله محوره ص ۱۰۰ ۸۷. ادله محوره ص ۱۰۰ ۸۸. ادله محوره ص ۱۰۰ ۸۹. ادله محوره ص ۱۰۰ ۹۰. ادله محوره ص ۱۰۰ ۹۱. ادله محوره ص ۱۰۰ ۹۲. ادله محوره ص ۱۰۰ ۹۳. ادله محوره ص ۱۰۰ ۹۴. ادله محوره ص ۱۰۰ ۹۵. ادله محوره ص ۱۰۰ ۹۶. ادله محوره ص ۱۰۰ ۹۷. ادله محوره ص ۱۰۰ ۹۸. ادله محوره ص ۱۰۰ ۹۹. ادله محوره ص ۱۰۰ ۱۰۰. ادله محوره ص ۱۰۰	۱. قاعده محال بودن تکلیف بر غیر مقدور ص ۴۴۴ ۲. قاعده امکان وجوب مشروط ص ۵۰۱ ۳. مسئولیت نسبت به قیود و مقدمات ص ۵۰۸ ۴. مسئولیت نسبت به مقدمات قبل از وقت ص ۵۲۷ ۵. اخذ علم به حکم در موضوع حکم ص ۵۳۴ ۶. واجب توصلی و تعبدی ص ۵۵۲ ۷. تغییر در واجب ص ۵۵۲ ۸. وجوب غیر مقدمات واجب ص ۵۵۷ ۹. دلالت اوامر اضطراری و ظاهری بر اجزاء ص ۵۸۲ ۱۰. امتناع اجتماع امر و نهی ص ۵۹۴ ۱۱. اقتضای وجوب شیء برای حرمت ضدش ص ۶۱۴ ۱۲. ملازمه بین حکم عقل و شرع ص ۶۲۹ ۱۳. حجیت دلیل عقلی ص ۶۳۶

فهرست

۱۵	[۱] تعریف علم اصول
۲۳	تعریف صحیح علم اصول
۲۴	[۲] موضوع علم اصول
۲۹	[۳] حکم شرعی و تقسیمات آن
۲۹	احکام تکلیفیه و وضعیه
۳۳	شمولیت حکم نسبت به عالم و جاهل
۳۸	[۴] حکم واقعی و ظاهری
۴۱	جمع بین احکام ظاهری و واقعی
۴۴	[۵] پاسخ به اشکالات جمع بین احکام ظاهری و واقعی
۵۵	شبهه [عدم] تنجز واقع مشکوک
۵۷	[۶] امارات و اصول
۶۲	[۷] تنافی بین احکام ظاهری
۶۴	وظیفه احکام ظاهری
۶۷	تصویب نسبت به برخی احکام ظاهری

۷۰	[۸] قضیه حقیقه و خارجیه برای احکام
۷۶	تنظیم بحث‌های آینده
۷۷	[۹] حجیت قطع
۸۶	[۱۰] علم اجمالی
۹۳	[۱۱] حجیت قطع غیر مصیب و حکم تجزیه
۱۰۰	[۱۲] ادله محذور: مرادی عمومی بحث
۱۰۰	تأسیس اصل هنگام شک در حجیت
۱۰۶	[۱۳] آنچه با دلیل حجیت ثابت می‌گردد
۱۱۲	[۱۴] تبعیت دلالت التزام از دلالت مطابقی [در حجیت یا عدم حجیت]
۱۱۷	[۱۵] وفای دلیل به دور قطع طریق و روشی
۱۲۴	[۱۶] اثبات جواز اسناد به وسیله امار
۱۲۶	ابطال طریقت دلیل
۱۲۸	تقسیم بحث در ادله محذور
۱۳۰	[۱۷] ادله محذور
۱۳۰	دلیل شرعی
۱۳۰	بحث یکم: مشخص کردن حدود دلالت دلیل شرعی
۱۳۰	۱. دلیل شرعی لفظی
۱۳۰	دلالت خاص و مشترک
۱۳۷	[۱۸] معانی حرفی
۱۴۳	[۱۹] [تفصیل رویکرد دوم]
۱۵۰	[۲۰] هیئات جمله‌ها

۱۵۲	جمله تامّه و جمله ناقصه
۱۵۶	[۲۱] جمله خبری و انشائی
۱۶۰	نمره
۱۶۳	[۲۲] امر یا ادوات طلب
۱۶۳	قسم یکم: [آنچه بدون عنایت و مجازیت، بر طلب دلالت می‌کند]
۱۷۱	[۲۳] قول مرم [در منشأ و سبب دلالت امر بر وجوب]
۱۷۸	او امر ایضادی
۱۸۰	[۲۴] قسم دوم: آنچه عنایت و مجازیت بر طلب دلالت دارد]
۱۸۶	[۲۵] اطلاق و اسم جنس
۱۹۳	[۲۶] [وضع اسم جنس]
۱۹۵	تقابل بین اطلاق و تقیید
۲۰۱	[۲۷] «احترازی بودن قیود» و «قرینه حکمت»
۲۰۷	[۲۸] [امور تشکیل دهنده ماهیت اطلاق و قرینه حکمت]
۲۱۳	[۲۹] تنبیهات بحث «اطلاق»
۲۲۲	[۳۰] ادوات عموم
۲۲۲	تعریف عموم و اقسام آن
۲۲۵	نحوه دلالت ادوات عموم
۲۳۰	[۳۱] عموم به لحاظ اجزا و افراد
۲۳۱	دلالت جمع معرّف به «ال» بر عموم
۲۳۴	نکرة در سیاق نهی یا نفی
۲۳۸	[۳۲] مفاهیم

۲۳۸	تعریف مفهوم
۲۴۲	[۳۳] ضابط مفهوم
۲۴۶	مورد اختلاف در ضابط مفهوم
۲۴۹	[۳۴] مفهوم شرط
۲۶۱	[۳۵] شرطی که برای تحقق موضوع آمده است
۲۶۴	مفهوم وصف
۲۶۷	[۳۶] مفهوم حایت
۲۷۰	مفهوم استثنا
۲۷۱	مفهوم حصر
۲۷۳	[۳۷] مشخص ساختن محدود دلالیات دلیل شرعی
۲۷۳	۲. دلیل شرعی غیر لفظی
۲۷۳	دلالیات فعل [معصوم علیه السلام]
۲۷۴	دالات تقریر [معصوم علیه السلام]
۲۸۲	[۳۸] [ادامه بحث سیره عقلا]
۲۸۹	[۳۹] بحث دوم: اثبات صغرای دلیل شرعی
۲۸۹	قسم یکم: وسائل اثبات وجدانی
۲۸۹	مقدمه
۲۹۴	[۴۰] اولین [وسیله از وسائل اثبات وجدانی]: تواتر
۳۰۰	[۴۱] ضابط و ملاک تواتر
۳۰۴	تعدد و سائط در تواتر
۳۰۶	[۴۲] اقسام تواتر

۳۱۴.....	[۴۳] دومین [وسیله از وسائل اثبات وجدانی]: اجماع
۳۲۵.....	[۴۴] شروط لازم برای کاشفیت اجماع
۳۲۸.....	مقدار دلالت اجماع
۳۲۹.....	اجماع بسیط و مرکب
۳۳۱.....	سومین [وسیله از وسائل اثبات وجدانی]: شهرت
۳۳۵.....	[۴۵] قسم دوم: رسائل اثبات تعبدی
۳۳۶.....	مرحله یکم: اثبات اصل حجیت اخبار
۳۴۶.....	[۴۶] [ادامه ادل] حجیت خبر واحد]
۳۵۴.....	[۴۷] ۲. دلالت سنت بر حجیت خبر
۳۵۴.....	۱. استدلال به اخبار بر حجیت خبر واحد]
۳۶۵.....	[۴۸] [ادامه دلالت سنت بر خبر واحد]
۳۶۵.....	[۴۹] ۲ و ۳. دلالت سیره متشرعه و عقلا بر حجیت خبر واحد]
۳۷۴.....	[۴۹] ۴. دلالت عقل بر حجیت خبر
۳۸۵.....	[۵۰] مرحله دوم: مشخص کردن محدوده حجیت اخبار
۳۸۹.....	حجیت خبر با واسطه
۳۹۵.....	[۵۱] قاعده «تسامح در ادله سنن»
۴۰۱.....	[۵۲] بحث سوم: حجیت ظهور
۴۰۱.....	اقسام دلالت
۴۰۴.....	دلیل حجیت ظهور
۴۱۲.....	[۵۳] تشخیص موضوع حجیت
۴۱۸.....	شک در قرینه متصل

۴۲۱	[۵۴] ظهور ذاتی و ظهور موضوعی
۴۲۳	ظهور موضوعی در عصر نص
۴۲۸	[۵۵] تفصیلات حجیت
۴۴۱	[۵۶] خلط بین ظهور و حجیت
۴۴۵	ظهور حالی
۴۴۸	[۵۷] ظهور تسمی
۴۵۶	[۵۸] ۲. ذیل عتی
۴۵۶	[مقدمه]
۴۶۴	[۵۹] قاعده استحالة تکلیف بر غیر مقدور
۴۶۴	شرطیت قدرت و محل آن
۴۷۰	[۶۰] حالات برطرف بودن قدرت
۴۷۴	جامع بین مقدور و غیرمقدور
۴۷۷	[۶۱] شرطیت قدرت به معنی اعم
۴۸۶	[۶۲] [احکام تراحم]
۴۹۲	[۶۳] ضد چیست؟
۴۹۵	اطلاق واجب نسبت به حالت مزاحمت
۴۹۸	تقیید به «عدم مانع شرعی»
۵۰۱	[۶۴] قاعده امکان وجوب مشروط
۵۰۸	[۶۵] مسؤولیت در قبال قیود و مقدمات
۵۱۳	[۶۶] قیودی که از حیث زمان، متأخر از مقیداند
۵۲۱	[۶۷] زمان وجوب و واجب

۵۲۷	[۶۸] مسؤولیت در قبالی مقدمات قبل از وقت واجب
۵۳۳	[۶۹] اخذ قطع به حکم در موضوع حکم
۵۳۴	اخذ علم به حکم در موضوع همان حکم
۵۴۱	اخذ علم به حکم در موضوع ضدش
۵۴۲	اخذ «علم به حکم» در موضوع مثل آن حکم
۵۴۳	[۷۰] واجب توصلی و تعبیدی
۵۵۲	[۷۱] تحبیر در واجب
۵۵۷	[۷۲] وجوب غیر مقدمات واجب
۵۵۷	تعریف واجب غیر
۵۶۱	خصائص وجوب غیر
۵۶۳	مقدمات غیر واجب
۵۶۵	[۷۳] ثمره فقهی نزاع در وجوب غیر
۵۶۸	شمول وجوب غیر
۵۷۴	[۷۴] تحقیق حال ملازمه
۵۷۶	حدود واجب غیر
۵۷۸	مشکلات تطبیقی
۵۸۲	[۷۵] دلالت اوامر اضطراری و ظاهری بر اجزا
۵۸۳	دلالت عقلی اوامر اضطراریه بر اجزاء
۵۸۹	[۷۶] دلالت اوامر ظاهری بر اجزاء عقلاً
۵۹۴	[۷۷] امتناع اجتماع امر و نهی
۶۰۶	[۷۸] [اجتماع وجوب غیر با حرمت نفسی]

- ۶۱۴..... [۷۹] اقتضای وجوب شیء نسبت به حرمت ضدّش
- ۶۲۳..... [۸۰] اقتضای حرمت نسبت به بطلان
- ۶۲۳..... ۱. اقتضای حرمت نسبت به بطلان عبادت
- ۶۲۶..... ۲. اقتضای حرمت نسبت به بطلان معامله
- ۶۲۹..... [۸۱] ملازمه بین حکم عقل و حکم شارع
- ۶۳۰..... ملازمه بین حکم نظری و حکم شارع
- ۶۳۱..... ملازمه بین حکم عملی و حکم شارع
- ۶۳۶..... [۸۲] ۲. حجیت دلائل عقلی